

Australian council of State School Organizations. – Adelaide: ACSSO, 17 October, 2002. – 18 p.

8. Carnoy M. Globalization and educational reform: what planners need to know? – Paris: UNESCO, International Institute for International Planning, 1999. – 96 p.

9. Cooper C., Boyd J. Collaborative approaches to professional learning and reflection. – Launceston, Tasmania (Australia): Global Learning Communities, 1994. – 108 p.

10. Hill P.W., Crevola C.A. The Role of Standards in Educational Reform for the 21st Century // 1999 ASCD Yearbook: Preparing Our Schools for the 21st Century / Ed. by D.D. Marsh. – Alexandria, VA (USA): Association for Supervision and Curriculum Development, 1999. – Режим доступу:

http://www.ascd/publications/books/1999marsh/hill_ch.6.html.

11. McBurnie G. The Internationalization of Higher Education: The Institutions Respond, Paper presented at the Global Alliance for Transnational Education (GATE) Conference. – Washington D.C., October 1997. – 3–5 p.

УДК 378.147:8.11.11

Петрова А.І.

МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ

У статті розглядається модель професійно спрямованої підготовки менеджерів у процесі вивчення іноземної мови, визначаються її функції в навчальному процесі; описуються етапи педагогічного моделювання та подано зразок моделі організації професійно спрямованої підготовки менеджерів.

В статье рассматривается модель профессионально ориентированной подготовки менеджеров в процессе изучения иностранного языка, определяются ее функции в учебном процессе; описываются этапы педагогического моделирования и представлен пример модели организации профессионально ориентированной подготовки менеджеров.

The model of managers' professional training organization in the foreign language studying process is considered in the article; the functions of the pedagogical model are defined; stages of managers' professional training modeling are described; the sample of the model is introduced.

Педагогічна система професійного навчання ділової англійської мови є відкритою, складною, цілеспрямованою, освітньо-навчальною структурою, що орієнтується на реалізацію концепції особистісно-діяльнісного та комунікативного навчання у вищій професійній школі, що забезпечує розв'язання як теоретичних, так і практичних питань формування професійної компетентності спеціалістів економічного профілю у процесі вивчення іноземних мов.

Сьогодні особливої популярності набула концептуальна ідея вивчення дійсності як прозакономірний діалектичний шлях пізнання, який практично втілюється в багатьох наукових дослідженнях.

Метою статті є розглянути модель професійно спрямованої підготовки менеджерів як інструмент дослідження іншомовної компетентності і як засіб активізації навчальної діяльності майбутніх фахівців економічного профілю.

Завдання статті: 1) визначити місце і значення моделі, її функції в навчальному процесі; 2) охарактеризувати етапи моделювання професійно спрямованої підготовки менеджерів; 3) подати зразок моделі організації професійно спрямованої підготовки менеджерів у процесі вивчення іноземної мови; 4) узагальнити вимоги до використання автентичних матеріалів для навчання професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою.

Перші згадки про моделі як конкретний спосіб узагальнення навчального матеріалу відомі давно. У процесі передачі інформації люди часто використовували умовні позначки і знаки, які замінювали реальні предмети, а усні пояснення супроводжувались схемами і малюнками. Однак істинного педагогічного значення моделі набувають лише після теоретичного обґрунтування засобів і методів навчання, а постійно застосовуватись у викладанні вони почали з виникненням і становленням класно-урочної системи освіти. Вітчизняні дидакти надавали великого значення наочності і практичним формам навчання, тому активно пропагували моделі-аналогії і методи їх побудови [4].

Існує велика кількість класифікацій моделей. Однак слід зазначити, що моделі, які використовуються в різних галузях науки і з різною метою, є засобом розширення знань про закономірності природи, суспільства і мислення.

Педагогічні моделі відрізняються від об'єктів живої природи надзвичайною складністю. Будь-яке педагогічне дослідження прямо чи опосередковано поєднується з розумовою діяльністю викладача і студентів, яка не завжди є очевидною, а має глибоко опосередкований інформаційно-динамічний характер.

Для моделювання, що використовується з експериментальною метою, характерними є такі дії: перехід від реального об'єкта до моделі – побудова моделі і моделювання у самому значенні цього слова; експериментальне дослідження моделі; перехід від моделі до природного об'єкта, що полягає в перенесенні результатів, отриманих у процесі дослідження на цей об'єкт. Навчальна модель – це різновид наукової моделі, призначений для використання в навчальному процесі. Вона застосовується для надання навчальної і методичної допомоги викладачам і студентам у засвоєнні знань, умінь і навичок з будь-якого конкретного предмета.

Проектування педагогічної системи в нашому дослідженні проводилось на основі методу моделювання як основного методу реалізації системного підходу. Спираючись на праці провідних спеціалістів у галузі теорії системного аналізу і системного підходу [1; 2; 3], послідовність етапів моделювання можна трактувати так:

- постановка цілей і завдань моделювання;
- власне розробка моделі системи професійної освіти менеджерів ділової англійської

мови, зокрема, нами визначені такі позиції побудови системи: установлення внутрішніх компонентів системи; виявлення взаємовідносин системи із зовнішнім середовищем; установлення основних функцій системи;

– апробація моделі в експерименті; розробка практичних додатків з удосконалення системи професійного навчання іноземної мови спеціалістів економіко-управлінського профілю у вищій школі.

Цільова функція моделі конкретизується двома основними групами завдань.

Перша – забезпечує отримання методологічної і теоретичної інформації для організації процесу професійного навчання іноземної мови у вищій школі, а також для розробки часткових методик, технологій навчання ділової англійської мови спеціалістів економіко-управлінського профілю у вищій школі.

Друга група завдань має відношення до практичного використання результатів дослідження, що забезпечує діяльність викладача і студентів, необхідний рівень їхньої професійної іншомовної компетентності.

Моделюванням професійної підготовки менеджерів у процесі вивчення англійської мови в контексті дослідження ми розглядаємо:

– на основі визначення пріоритетних сфер діяльності майбутнього спеціаліста з окресленням рівня іншомовної компетентності;

– формування системи професійної взаємодії, що є основою організації механізмів міжособистісних комунікацій;

– ранжування пріоритетних тенденцій у процесі конструювання курсу “англійська мова”, на основі врахування специфіки реалізації професійних функцій менеджера, системи мови та логіки її оволодіння реципієнтом;

– виявлення специфіки формування структури і змісту професійно значущого тезауруса засобами моделювання семантичних конструкцій на основі правил смислового перекладу.

Створюючи модель професійної спрямованості підготовки менеджера у процесі вивчення іноземної мови, ми спирались на специфіку лінгвосемантичного моделювання. Структуру моделі визначає система зв'язків лінгводидактичних одиниць як логічно закінчених елементів інформаційної сукупності. Семантичний зв'язок між цими одиницями визначає механізми і способи міжособистісних комунікацій суб'єктів спілкування. Послідовність формування професійно значущих видів діяльності, врахування структури реакцій на систему завдань дозволило у процесі конструювання автентичних матеріалів виділити такі етапи побудови моделі професійно спрямованої підготовки менеджерів ЗЕД:

на першому етапі – вивчення системи мотивів формування іншомовної компетентності, що містять визначення засобів й умов розвитку та задоволення пізнавальних потреб і професійного стилю мислення;

на другому етапі – виявлення механізмів активізації діяльності засобами заглиблення в ділову

ситуацію, максимально наближену до майбутньої професії;

на третьому етапі – вивчення умов і системи реакцій, які формують мотив ухвалення рішення, яке пов'язане з поведінкою у процесі ділового спілкування;

на четвертому етапі – здійснюється аналіз реакції студентів із позиції заданих установок та якостей ухваленого рішення;

на п'ятому етапі – будується прогноуюча модель можливого реагування, що пов'язана з поведінкою в ситуаціях із досить жорсткими обмеженнями.

Організація навчальної діяльності, максимально наближеної до майбутньої професії, вимагає врахування специфіки формування структури її мотиваційної основи і системи реакцій, пов'язаних із вибором тактики поведінки в різних ситуаціях. Отже, внутрішнім змістом професійно спрямованої навчальної діяльності, його суттю є структура творчого стану, тобто сукупність пов'язаних емоційно забарвлених реакцій студентів, що зумовлені поведінкою і які розширюють діапазон їхньої уяви, роблячи їх продуктивнішими.

Модель, що розглядається, передбачає реалізацію таких функцій:

– цілісне дослідження ефективності іншомовної компетентності;

– активізація професійно спрямованої підготовки засобами іноземної мови.

Сфера професійної діяльності спеціаліста розглядається з позицій:

– сучасних тенденцій глобалізації соціально-економічних процесів;

– закономірностей процесів інформатизації професійного середовища;

– системи і структури професійних завдань і специфіки реалізації професійних функцій менеджером ЗЕД.

Це дозволило у структурі “сфера” виділити системоутворюючі компоненти, зокрема:

– система параметрів оцінювання професійно значущої інформації;

– структура інформаційного ресурсу;

– система вимог до актуалізації змісту інформації.

На цій теоретичній основі було визначено рівні професійно спрямованої підготовки за такими критеріями:

– система семантичних одиниць вербальної моделі діяльності спеціаліста (професійний тезаурус);

– структура методологічних знань спеціаліста (семантична мережа);

– система професійних (поведінкових) реакцій на зміну структури соціально-економічного регулювання діяльності;

– вимоги до рівня володіння іншомовною компетентністю.

Отже, розробляються методичні основи моделювання професійно спрямованої підготовки менеджерів у процесі вивчення іноземної мови, які містять:

- систему вимог до відбору автентичного матеріалу;
- технологію конструювання автентичного матеріалу;
- систему методичних принципів організації міжособистісної комунікації;

Цей підхід визначає основу організації професійної підготовки менеджерів ЗЕД у процесі вивчення іноземної мови, указуючи на його цілі, зміст, функції і технології міжособистісних комунікацій.

Розробляючи систему вимог до відбору автентичного матеріалу, можна стверджувати, що текстовий матеріал, який використовується як дидактичний матеріал для навчання професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою, повинен становити автентичний дискурс, тобто характеризуватися змістовою і формальною (лінгвістичною) автентичністю.

Змістова автентичність містить такі параметри:

- інформативну автентичність. Автентичний текст містить інформацію, яка викликає природний інтерес у читача. Параметр інформативної автентичності є визначальним у процесі відбору текстового матеріалу для навчання професійно орієнтованого спілкування;

- культурологічну автентичність. Автентичний текст наповнений актуальними реаліями іноземної культури. Культурологічна автентичність текстового матеріалу дозволяє формувати навички міжкультурного спілкування у процесі вивчення мови;

- ситуативну автентичність. Текст як навчальний матеріал будується на природній ситуації і стимулює мотивацію студентів;

- автентичність оформлення. Текст, який подано у природній формі, робить його не просто черговою вправою, а посилює інтерес і мотивацію до вивчення матеріалу. Автентичність оформлення полегшує розуміння комунікативного завдання тексту, встановлення його зв'язку з реальністю;

- автентичність реакції. У реальному житті будь-який прочитаний текст викликає певну реакцію, яка проявляється у відповідній формі. У результаті автентичний текст повинен також містити можливість емоційного реагування і реакції на нього, стимулювати відповідну діяльність того, хто читає. У цьому випадку навчальна діяльність перетворюється в особистісно значущу, а отже, у більш мотивовану.

Формальна (лінгвістична) автентичність містить такі параметри:

- структурну автентичність, яка пов'язана з особливостями побудови тексту, з його змістовою і формальною цілісністю. В автентичному тексті окремі речення об'єднані в тематичні блоки, які забезпечують комунікативну цілісність тексту. Структурна автентичність тісно пов'язана з інформативною автентичністю;

- лексико-фразеологічну автентичність, яка визначається автентичністю лексичних і фразеологічних одиниць, що використовуються, їх частотністю, уживаністю у природному іноземному

мовленні. Лексико-фразеологічна автентичність тексту сприяє розвитку вміння вибирати оптимальні засоби вираження думки іноземною мовою, без яких є неможливою іноземною комунікативна діяльність;

- граматичну автентичність, що пов'язана з використанням у тексті граматичних структур, що властиві цій мові. Граматично автентичні тексти, що насичені граматичними структурами, які відрізняються від прийнятих у рідній мові студентів, дозволяють знизити міжмовну інтерференцію, уникнути формування помилок і необхідності їх корекції в майбутньому.

Отже, підготовка менеджера повинна здійснюватись за такими стратегічними напрямками:

- глибоке і міцне оволодіння фундаментальними положеннями економічної теорії;
- робота з діловою документацією;
- розвиток навичок ділового партнерства.

Із трьох вищеперерахованих стратегічних напрямів підготовки майбутніх менеджерів ЗЕД для організації професійно спрямованого іноземного спілкування ми, безперечно, обрали третій напрям, оскільки професійне спілкування передбачає в першу чергу суб'єкт-суб'єктні відносини, а не роботу з документами. Особливої значущості в навчанні студентів менеджерів іноземного професійно спрямованого спілкування набуває раціональний і вивіреним відбір навчального автентичного матеріалу, що репрезентує значущі професійні галузі діяльності, його системне використання і вибудовування в дидактичній і комунікативній послідовності. Слід відзначити, що використання автентичних матеріалів у процесі навчання іноземної мови має певні переваги, а саме:

- ці матеріали є елементами повсякденного життя, частиною реально існуючого світу і дають можливість порівняти дві культури – рідну й іноземну;

- вони можуть підбиратись не лише викладачем, але й самими студентами, що розвиває в них звичку до пошуку інформації, до самоосвіти (у галузі, у тому числі іноземної культури, соціокультурних реалій, які існують у країні, мова якої вивчається), що, у свою чергу, удосконалює вміння автономної діяльності;

- вони дозволяють природним шляхом активізувати вивчений арсенал мовних засобів через його використання в конкретних ситуаціях професійно орієнтованого міжособистісного спілкування, розвиваючи у студентів здатність швидко орієнтуватися в обставинах, що склалися, і знаходити адекватне мовленнєве/вербальне і невербальне розв'язання проблеми, що обговорюється. Отже, такий підхід дозволяє відтворити у студентській групі атмосферу автентичного спілкування, змістом якого є культура країни, мова якої вивчається.

Необхідно відзначити, що використання автентичних матеріалів повинно бути гнучким: оскільки не досить коректне функціонування чи зміни у функціонуванні цих матеріалів у зв'язку зі змінами, що відбуваються в культурі країни, мова якої вивчається, спричинює дещо викривлене сприйняття

студентами змісту цих матеріалів, тобто сприяє формуванню некоректних стереотипів, що значно знижує ефективність їх використання.

Організація професійно спрямованої підготовки менеджерів у процесі вивчення іноземної мови здійснюється на концептуальних засадах особистісно-діяльнісного та комунікативного навчання у вищій професійній школі. Великий науковий і практичний інтерес становить змістово-процесуальний аспект фахової підготовки майбутніх спеціалістів. У цьому контексті успішно використовується моделювання як особлива форма наукового дослідження і як специфічний засіб конструювання змісту, методів і форм навчальної діяльності. Цільова функція навчальної моделі полягає в забезпеченні високого рівня професійного навчання іноземної мови спеціалістами визначеного профілю.

Розроблена модель розглядається як інструмент дослідження іншомовної компетентності і як засіб активізації навчальної діяльності майбутніх фахівців економічного профілю. На цій основі здійснюється організація професійної підготовки менеджерів ЗЕД у процесі вивчення іноземної мови, включаючи систему вимог до відбору автентичного матеріалу і технологію його конструювання. Таким чином організація професійно спрямованої підготовки менеджерів у процесі вивчення іноземної мови має цілісний характер і відображає загальні тенденції професійного становлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Афанасьев В.Г. Общество: системность, познание и управление. – М., 1981. – 120 с.
2. Кузьмина Н.В. Методы системного педагогического исследования. – Л., 1980. – 243 с.
3. Кунц Г., О’Доннел С. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций / Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1981. Т. 1–2. – 496 с., 512 с.
4. Ушинский К.Д. Соч. – М.: АПН РСФСР. – Т. 10. – 516 с.

УДК 378

Плотніков Є.О.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ РЕЦЕПТИВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

У статті розглядаються психолого-педагогічні аспекти використання мультимедійних технологій у процесі навчання іноземних мов, зокрема увага звертається на особливості сприймання і розуміння мовлення в контексті формування рецептивної граматичної компетенції. Аналізуються принципи організації мультимедійного навчального середовища та чинники, що можуть впливати на процес навчання іноземних мов у такому середовищі.

В статье рассматриваются психолого-педагогические аспекты использования мультимедийных технологий в процессе изучения иностранных языков, в частности внимание

обращается на особенности восприятия и понимания речи в контексте формирования рецептивной грамматической компетенции. Анализируются принципы организации мультимедийной учебной среды и факторы, которые могут влиять на процесс изучения иностранных языков в такой среде.

The article deals with the psychological processing involved in the model of foreign language acquisition based on multimedia learning. It discusses some possible limitations and focuses on the effectiveness of multimedia environments that can be used to support these processes, in particular the development of grammatical competence.

Одним з головних позитивних факторів використання сучасних інформаційних технологій у процесі навчання іноземних мов є здатність інтегрувати такі види мовленнєвої діяльності, як аудіювання, читання, письмо, певною мірою говоріння в мультимедійному навчальному середовищі. З точки зору користувача терміном “мультимедія” позначається поєднання двох або більше динамічних і статичних форматів подання інформації, які включають засоби, що дозволяють орієнтуватися в такому середовищі, або інші слова, елементи інтерактивності. Такими форматами можуть бути текст, високоякісна графіка (малюнки або анімація), аудіо та відео [5]. Мультимедія є технологією подання сенсорної інформації в найбільш доступній для людини формі. Ця технологія має різні аспекти, серед яких саме психолого-педагогічні аспекти покладені в основу ефективного застосування мультимедія в навчальному процесі.

Загальний аналіз досліджень і публікацій П.Г. Асоянц, Г.С. Чекаль, В.М. Вакулюк, Н.Г. Семенової, О.М. Кужель, О.А. Палія, П.І. Сердюкова, С. Chapelle, G. Davies, L.F. Glatz, W. Griebhaber, D. Hoven, G. Kempen, L. Murray, P. O’Connor, W. Gatton та інших учених дає змогу отримати уявлення про можливості застосування мультимедійних технологій у навчанні іноземних мов. Дослідники R.E. Mayer, R.A. Moreno, J.L. Plass, L.C. Jones, W. Schnotz, J.E. Tuovinen, K. Van de Poel аналізували психологічні механізми навчання з використанням мультимедійних технологій. Проте існує потреба в дослідженнях, які б зосередили увагу на психолого-педагогічних особливостях використання мультимедійних навчальних засобів як складової процесу навчання іноземних мов.

Мета статті полягає у висвітленні основних психолого-педагогічних аспектів навчання іноземних мов у мультимедійному середовищі на основі моделей навчання з використанням мультимедійних технологій Річарда Майєра (R.E. Mayer) та Вольфганга Шноца (W. Schnotz).

Основна мета навчання іноземних мов полягає у формуванні комунікативної компетенції для вирішення професійних завдань та у повсякденному житті. Комунікативна компетенція поряд з іншими компетенціями включає лінгвістичну компетенцію, однією зі складових якої є граматична компетенція, що може бути визначена як сукупність граматичних знань, а також мовленнєвих граматичних навичок.